

СТАНОВИЩЕ

ПО КОНКУРС ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ДОЦЕНТ” В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.3. ФИЛОСОФИЯ, ОБЯВЕН В ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК БР. 3/10.01.2014 г. ЗА НУЖДИТЕ НА СЕКЦИЯ „ЛОГИЧЕСКИ СИСТЕМИ И МОДЕЛИ”, ИИОЗ, БАН

От проф. д-р Димитър Цацов – ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”

Доколкото това е становище ще редуцирам изискванията на Научния съвет на ИИОЗ за написването на рецензии до няколко точки:

Първо: Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата, ясна характеристика на научните приноси: новост за науката (нови теории, хипотези, методи и др.); обогатяване на съществуващи знания; приложение на научни постижения в практиката и реализиран икономически ефект.

Кристиян Енчев участва в конкурса с монографията „От интенционалност към интензионалност” (ИФИ, БАН, 2009). Целта на изследването е да се очертае логическия път на виртуалисткия трансцендентализъм. Обсъждайки възможните подходи авторът очертава два – аналитично-екстензионален подход, който акцентира не върху „познавателния способ”, че „самото нещо” да ни определя съдържанието на познание. Другият подход е метафизично-интезионален, който набляга върху „понятието за нещо, което имаме независимо от конкретния познавателен акт” (с.8). Съдържанието на монографията е фактически опит да се покаже ефективността на втория подход. Ще конкретизирам нещата като положа в центъра на моята реконструкция темата за предпредианото, предлогичното. На места Енчев го определя и като априорно, транслогично (с.41), освен това „единствено логическата форма на предпредиантите очевидности притежават всеобщност и общовалидност” (с.23). Изобщо „трансцендентално-логическото в рамките на виртуалистко-метафизичното му разбиране притежава предлогичен характер” (с.44). Разказани по по-стандартен историко-философски начин горните постановки фактически опират до възможностите

за преход от предлогичното към логичното или ако се редуцира още по-конкретно проблематиката, въпросът е за условията, които правят възможно първото съждение – x е P . В това отношение има два пътя, както и ги очертава Енчев. Единият е, по моя терминология, трансцендентално-феноменологичен, т.е. търсене на условията с оглед на субекта, а вторият път е метафизика на познанието – „гледната точка” на обекта. И двата имат различни историкофилософски реализации. Основното е изходната позиция на първия път, който по изрече на Енчев, е априорността като лишена от съдържание, чиста безобектност на мисленото и задачата на трансцендентално-феноменологичния анализ е да покаже как се конструира познанието. Това е линията Кант-Хусерл, в която се изследват типичните, ейдетичните структури на трансценденталната субективност. И задачата на феноменология анализ е, по думите на Хусерл, да открие структурата на универсалния ейдос на трансценденталното аз. Вторият път е, както казах, метафизиката на познанието и като пример в това отношение е книгата на Н. Хартман от 1921 г. „Основни черти на една метафизика на познанието”, която започва с тезиса, че предметът на познанието не се твори, гради, създава от акта на познанието, а е преди всяко познание. И макар моите изследователски усилия да са насочени преди всичко към класическия метафизичен подход към познанието, защото той опира до една силна традиция в българската философска мисъл, т.нар. презентационизъм, считам, че между двата подхода съществува принцип на допълнителност, т.е. и двете изследователски стратегии имат хоризонти на валидност. Дори историческото развитие на интерпретациите на Кантовата философия показва, че след трансценденталните школи следват т.нар. онтологично разбиране на тази философия, започнало от 20-те година на XX век. Сякаш и самият Енчев имплицира подобна постановка. Като отбелязва, че екстензионален тип мислене свежда логическото до независима онтологическа структура, той изтъква, че „поради това актовете на компарция и рефлексия се привиждат като безотносителни към някаква истинност на съзнаването, действащо само доколкото се съобразява с предметността.” (с.25), т.е. тези актове са необходими за разбиране на познанието и не трябва да се елиминират.

В монографията се акцентира върху метафизико-интензионалния подход. Безспорно една стеснена оптика, но в случая е важно качеството на реализирането на доказателствената стратегия, което се отличава с висок професионализъм. К. Енчев използва многобройни концептуални фигури от класически и съвременни автори, за да детайлизира пътя на виртуалисткия трансцендентализъм. Характерно за тях е, че те са инструмент за реализирането на изначалната априорна безсъдържателност в конкретни

опитни региони – активното съдене, апрещепцията, схема, образ, схема-образ, предструктура на разбирането, разположение и нагласи, схематизиращо предвиждане, метафоричен схематизъм, продуктивното въображение, метафоричното конструиране, пред-имане, пред-виждане, пред-улавяне и др.

Като допълнителна аргументация на основните си тези Енчев демонстрира едно великолепно познаване на Кантовата философия и умело използва редица нейни постановки .

Научните приноси на К. Енчев обогатяват съществуващите знания.

Второ: Критични бележки на рецензента по представените трудове, включително и по литературната осведоменост на кандидата;

Ще призная, че компресираният до крайност стил на К. Енчев не ми позволява да проследя детайлно необходимостта от въвеждането на едни или други теми, връзката на някои панели от структурата на монографията. Може би затова ми се струва противоречива изходната теза „трансцендентално-логическото ... притежава предлогичен характер” (с.44). Предпредикатното, предлогическото няма по своята природа логически характер, то е просто някаква знаниева област, която едва след като премине през способността за съждение се превръща в логическо. Ето защо подзаглавието на монографията, според мене, би било по-адекватно, ако се формулира като „трансцендентално-феноменологичният път на виртуалисткия трансцендентализъм”, а не „логическият път...”.

Освен това се нарушава чистота на трансцендентално-феноменологичния анализ от опитите да се социологизират някои от проблемите, разисквани в монографията. Намирам в това отношение влияние от Д. Деянов, където също така не се диференцира отчетливо предлогичното като онтологично от предпредикантите очевидности в смисъла на етнометодологията на Гарфинкъл.

Трето: Лични впечатления

Кристиян Енчев е изключително кооперативен, компетентен, с широки интереси, прецизен в своята научно изследователска работа учен.

Може да изглежда като нерелевантно към избора му за доцент, но не мога да не изтъкна силното му чувство за историчност, чувствителност към направеното от българските философи в областите, близки до неговите научни интереси. Той концептуално вписва идеите на Иван Стефанов и др. в канавата на собствените си разсъждения. За мен от особена ценност е, че книгата му е важен опит да се продължи проекта на В. Канавров

за т.нар. виртуалстики трансцендентализъм. За съжаление в българската философска история сме свидетели по-скоро на обратното – всеки иска да постави ново начало.

Не мога да не съобщя за неговото значително участие в подготовката на третото издание на „Критика на чистия разум”, допълнено с класическата пагинация от издателство на БАН през 2013 г., което е изключително обогатяване на българската философска книжнина.

К.Енчев е секретар на Кантовото общество в България.

Четвърто: Мотивирано и ясно формулирано заключение.

След запознаване с представените за конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчвам** на Научния съвет на Института за изследване на обществата и знанието към Българска академия на науките да присъди **академичната длъжност “доцент”** на гл. асистент д-р Кристиян Енчев.

12 май 2014 г.

Подпис:

Проф. дфн Димитър Цацов
